

ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ ПРОГАЛИН В ЗАКОНОДАВСТВІ ЩО ВИЗНАЧАЄ ПРАВОВІ ЗАСАДИ ПРИТЯГНЕННЯ ПРАЦІВНИКІВ ДО ДИСЦИПЛІНАРНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Подорожній Артем Юрійович,

*кандидат юридичних наук, викладач кафедри
правового забезпечення господарської діяльності,
факультет №6 Харківського національного
університету внутрішніх справ*

Аналіз наукових поглядів вчених та положень чинного законодавства України, що визначає правові засади притягнення працівників до дисциплінарної відповідальності, дає змогу констатувати наявність великої кількості проблемних питань, які носять як теоретичний, так і практичний характер. Варто підкреслити, що недоліки у правовому регулюванні в першу чергу пов'язані із наявністю прогалин в ньому, до існування яких вчені ставляться досить по-різному. Тож, що взагалі представляє собою прогалина у законодавстві? У найбільш загальному розумінні прогалина – це проміжок між чим-небудь, тобто це те, що потребує заповнення. Варто відзначити, що при визначенні поняття «прогалина в законодавстві» слід мати на увазі, що йдеться, лише про ті відносини, які можливо врегулювати за допомогою норм права [1].

Є. О. Гіда підкреслює, що неврегульованість окремих суспільних відносин має як об'єктивний так і суб'єктивний характер та обумовлюється розвитком суспільства, іншими причинами. В часи, коли правова система розвивається послідовно, повільно, вона має сталий характер, суспільні відносини максимально врегульовані. В періоди революційних змін в суспільстві правова система не встигає своєчасно врегулюватися, заповнити відсутні елементи, що і призводить до появи прогалин в законодавстві. Водночас, зближення держав веде до трансформації національних правових

систем, виникнення нових суспільних відносин, які потребують юридичного врегулювання [1]. Крім перерахованих вище об'єктивних причин, Є. О. Гіда виділяє також окремі суб'єктивні причини прогалин в законодавстві, зокрема: невміння законодавця відобразити в нормативних актах усе різноманіття життєвих ситуацій, які вимагають правового регулювання; невміння законодавця передбачити появу нових життєвих ситуацій у результаті постійного розвитку суспільних відносин, здійснити щодо них певні законодавчі дії; технічні помилки законодавця, допущені при розробці нормативно-правових актів і у використанні прийомів юридичної техніки.

О. Ф. Скакун зазначає, що прогалина у законодавстві – це повна або часткова відсутність у чинних нормативно-правових актах необхідних юридичних норм, яку не можна ототожнювати з «помилкою в праві», що є результатом неправильної оцінки об'єктивних умов і вияву не тієї законодавчої волі, які слід було б втілити в нормативно-правовому акті [2, с. 400]. В якості причин прогалин у законодавстві вчена вказує такі: 1) невміння законодавця відобразити в нормативних актах усе різноманіття сучасних життєвих ситуацій, що вимагають правового регулювання (первісна прогалинність); 2) невміння законодавця передбачити появу нових життєвих ситуацій у результаті постійного розвитку суспільних відносин, здійснити щодо них певні законодавчі дії (подальша прогалинність); 3) технічні прорахунки законодавця, допущені під час розроблення законів та у використанні прийомів юридичної техніки [3, с. 594].

О. В. Колотова доводить, що прогалини у законодавстві є об'єктивно існуючими недоліками, які зумовлені повною або частковою відсутністю в ньому правового регулювання суспільних відносин, які знаходяться у сфері правового впливу. Основними ознаками, що характеризують прогалини у законодавстві, на думку автора, є [4, с. 55]: 1) повна або часткова відсутність правового регулювання суспільних відносин (випадку), які знаходяться у сфері правового впливу та які потребують правового регулювання;

2) оціночний характер прогалин у праві, позитивна оцінка наявності яких залежить від правосвідомості суб'єкта правозастосування; 3) прогалини в праві - це недолік у праві, відсутність у ньому того, що повинно бути необхідним його компонентом, що обґрунтовує необхідність подолання існуючого недоліку; 4) прогалини у праві є нетиповими ситуаціями та зумовлюють нетиповість правозастосовної діяльності, яка втрачає свою традиційну послідовність, як системи логічно пов'язаних, послідовних дій; 5) прогалини у праві є об'єктивними життєвими ситуаціями, які спричинені в наслідок об'єктивного розвитку суспільних відносин, а в деяких випадках суб'єктивних причин, пов'язаних з правотворчими та правозастосовними діями законодавчих, виконавчих та судових органів державної влади. Таким чином, продовжує О. В. Колотова, прогалини у законодавстві - явище нетипове, таке, що перешкоджає стандартному правозастосуванню в умовах законності та нормативної визначеності. їх подолання потребує застосування особливого інституту аналогії у праві у відповідності до вироблених правовою наукою умов та правил [4, с.55].

Не менш цікавою є точка зору М. В. Цвіка, який відмічає, що прогалина в законодавстві — це відсутність регулювання певних суспільних відносин за умови, коли ці відносини мають бути врегульованими з позицій принципів права. Про прогалину для регулювання життєвих ситуацій у суспільних відносинах можна говорити і в тих випадках, коли вони перебувають у сфері правового регулювання, тобто коли залишилися неврегульованими ті відносини, які повинні бути врегульовані правом [5, с. 416]. Причини прогалин, підкреслює науковець, різні. Це стосується первісних і наступних прогалин. Первісні прогалини зумовлені тим, що законодавець не врахував у формулюваннях нормативних актів всю багатоманітність життєвих ситуацій, які вимагають правового регулювання. Це може трапитися також через прорахунки, допущені при розробленні закону, у використанні прийомів юридичної техніки. Наступні прогалини з'являються об'єктивно

внаслідок постійного розвитку суспільних відносин, виникнення нових життєвих ситуацій, які не могли бути заздалегідь передбачені законодавцем. Оскільки зовсім уникнути прогалин неможливо, тобто прогалини є нормальним явищем у праві, то слід знайти засоби їх оперативного заповнення (усунення чи подолання). Єдиним засобом заповнення прогалин, зауважує М. В. Цвік, є правотворча діяльність державних органів [5, с. 416].

Висновок. Таким чином, узагальнюючи весь наведений матеріал, можемо констатувати, що наявність прогалин у чинному законодавстві, в тому числі і тому, що визначає правові засади притягнення працівників до дисциплінарної відповідальності, є явищем хоча і негативним, однак в той же час воно є можливим і неминучим, як із суб'єктивної, так і об'єктивної точки зору. Проте, на наше переконання, прогалини у законодавстві не завжди можна розцінювати лише із негативного боку. Існує також позитивна сторона, яка полягає у тому що: по-перше, наявність прогалин свідчить про активний розвиток суспільних правовідносин, які регулюються відповідними правовими нормами; по-друге, сам факт існування прогалин активізує не лише діяльність законодавця, а й наукові пошуки, що в свою чергу сприяє активному розвитку законодавства у певній сфері.

Список використаних джерел:

1. Гіда Є. О. Теорія держави та права : [підручник] / [за вимогами кредитно-модульної системи навчання] / Є.О. Гіда, Є.В. Білозьоров, А.М. Завальний та ін.: за заг. ред. Є.О. Гіди. - К. : ФОРУМ, 2011.-576 с.
2. Скакун О. Ф. Теорія держави і права: Підручник / О.Ф. Скакун. – Х.: Консум, 2001. – 656 с.
3. Скакун О. Ф. Теорія держави і права (Енциклопедичний курс) : [підручник] / О. Скакун. – Харків : Еспада, 2006. – 776 с.
4. Колотова О. В. Відмежування прогалин у праві від суміжних правових явищ / О. В. Колотова // Часоп. Київ. ун-ту права. - 2009. - № 3. - С. 55-59.

5. Цвік М. В. Загальна теорія держави і права: [Підручник для студентів юридичних вищих навчальних закладів] / М. В. Цвік, О. В. Петришин, Л. В. Авраменко та ін.; За ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України М. В. Цвіка, д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України О. В. Петришина. — Харків: Право, 2011. — 584 с.